

Skipper Clement – Reformationens helt eller skurk?

Forsidefoto: Statue af Skipper
Clement i Aalborg.
Foto: Lars A. Haakonsen

2019

Aalborg, 17. april 2019

Makabert fund: Massegrav fundet midt i Aalborg

Avislæserne vågnede den 17. april 2019 op til nyheden "[*Massegrav fundet midt i Aalborg*](#)". Man kunne tro, at politiet var i fuld gang med at undersøge gerningsstedet, ledte efter vidner og andet kriminalarbejde, men ikke så meget som en betjent var at se! Hvordan kunne det dog være? Scan QR-koden, se nyhedsindslaget og skriv svarene på spørgsmålene;

Hvor mange lig var der i massegraven?

Hvem er de døde?

Hvornår er de døde?

Hvordan er de døde?

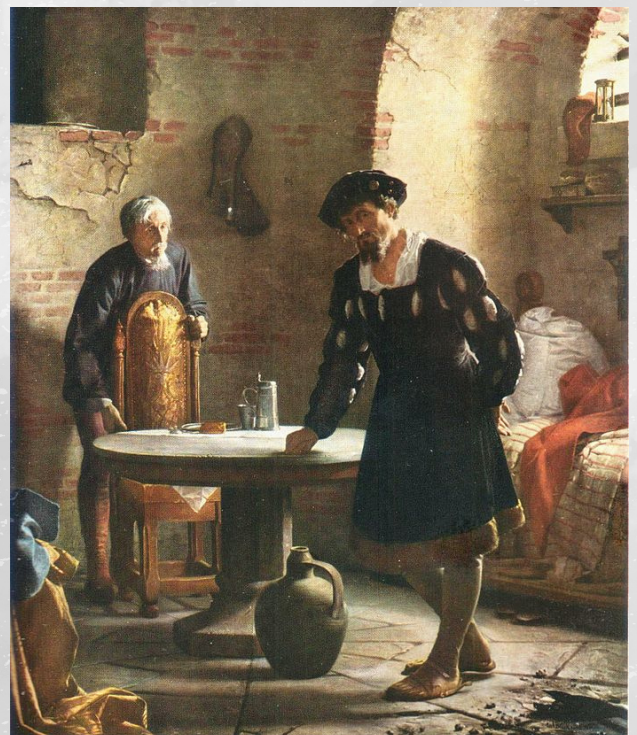
Baggrundviden om Grevens Fejde og Reformationen.

Men hvorfor var disse mennesker endt i en massegrav i Aalborg? Svaret skal findes i historiebøgerne - og det er en megavild, men også indviklet, historie!

Det hele startede med den konge, der hed Christian d. 2. Han var blevet konge i 1513. På det tidspunkt var Sverige, Norge og Danmark en del af en fælles union, **Kalmarunionen**, så Christian var konge i alle tre lande. Det var svenskerne ved at være "lidt" trætte af, men det var Christian ikke! I 1520 "kom han til" at hugge hovedet af en masse svenske adelsfolk oppe i den svenske hovedstad Stockholm. Dette kaldes for **Det Stockholmske Blodbad**. Det blev svenskerne - sjovt nok - ikke glade for. I Danmark var Christian den 2. også blevet uvenner med den danske **adel**. Selvom folk rundt om i landet - især københavnere - var glade for kongen, blev han afsat af adlen i 1523. Derefter blev hans onkel, Frederik d. 1. konge. Christian havde dog ikke opgivet endnu!

Otte år senere vendte han tilbage til Norge sammen med en stor flåde - klar til at generobre kongetronen! Men han blev snydt! Christian blev lokket til Danmark for at forhandle med sin onkel, Frederik d. 1. Men der var ingen forhandlinger! Tværtimod. Christian blev fanget og smidt i fængsel i Sønderborg. Han blev i fangeskab indtil sin død i 1559.

Da Frederik d. 1. døde i 1533, begyndte balladen for alvor! Hvem skulle nu være konge? Det var **Rigsrådet**, der skulle vælge kongen. Dette råd bestod af **den katolske kirke** og adlen. De skulle bestemme, hvem der skulle overtage tronen.

På billedet ses Christian d. 2. på Sønderborg Slot, hvor han sad fængslet. Der er en historie om, at når han gik rundt om bordet, lagde han en finger på bordpladen. Efter tusindvis af ture var der kommet en rille i bordet, men det er vist kun en myte. Billedet er i øvrigt malet i 1871. Gad vide om det virkelig så sådan ud i virkeligheden?

Maleri af Carl Bloch, 1871, Commons Wikimedia

På den ene side var der Christian (altså ikke ham der var i fængsel). 30 år gammel og bestemt værdig som konge, men. Han var vild med Martin Luther! Christian var protestant, hvilket nok var moderne, men bestemt ikke noget, den katolske kirke syntes godt om!

På den anden side var der lillebror, Hans. Han var kun 12 år, så på ingen måde klar til at blive konge endnu - så hvad skulle man gøre? Svaret var ingenting. Rigsrådet besluttede, man ville vente med at træffe beslutningen - og nu kan vi så småt begynde at nærme os svaret på hvorfor de arme mennesker fra side 2 endte i en massegrav i Aalborg...

Kan du huske, at du på sidste side læste, at københavnernes godt kunne lide Christian d. 2 (altså ham der sad i fængsel)? Nu fik de sammen med de gode folk i Malmø den idé, at man kunne bede **Hansestaden Lübeck** om hjælp. Hvis de hjalp med at genindsætte Christian d. 2. som konge, ville han sikkert føre en langt bedre handelspolitik overfor dem. Dette lyder vanvittig indviklet (og det er det også), men det vigtigste er, at en Grev Christoffer af Oldenburg samlede en stor hær af lejesoldater og lynhurtigt erobrede Sjælland og Skåne. Det er i øvrigt efter denne greve, at denne krig har fået sit navn - Grevens Fejde.

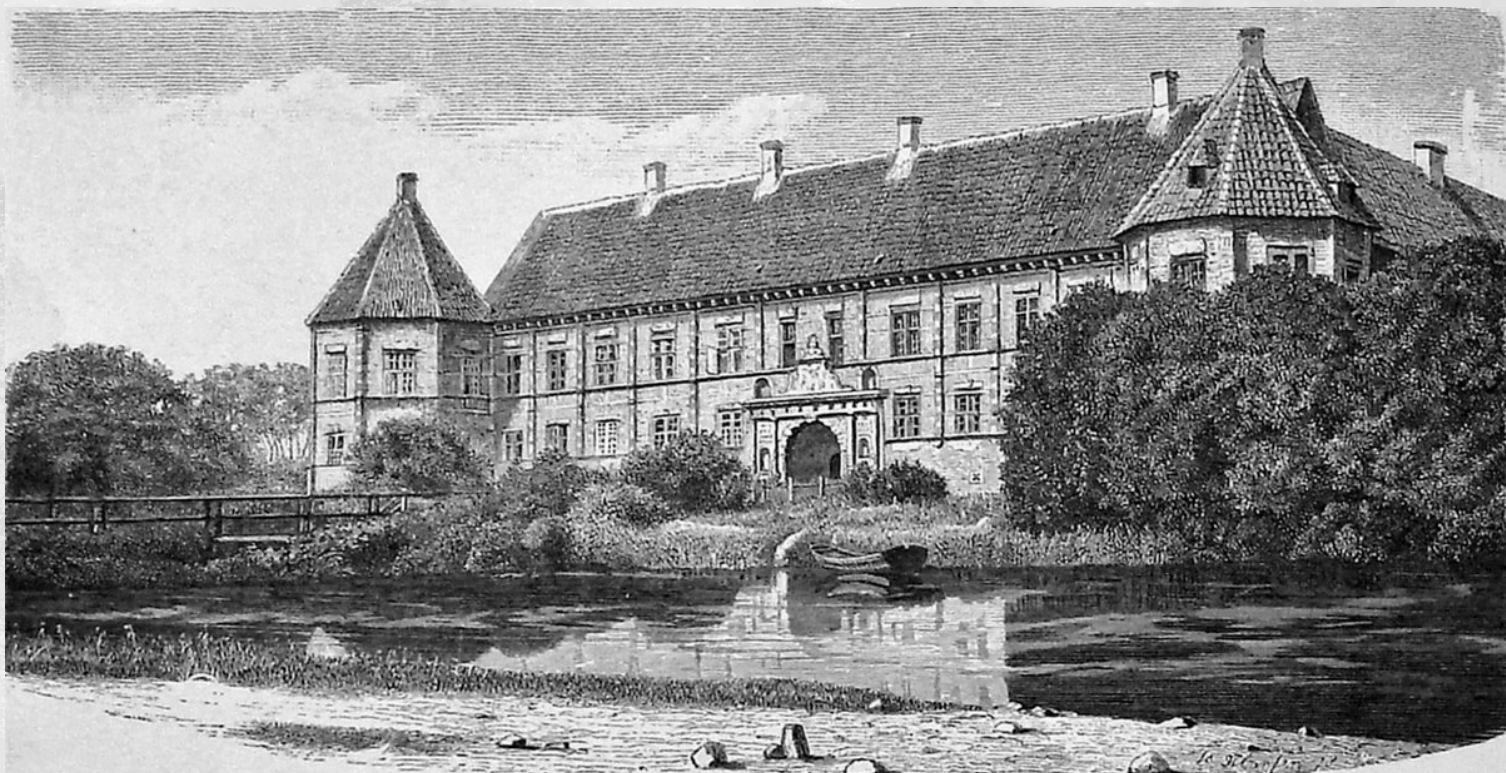
Imens denne greve og hans soldatter kæmper imod den danske adel, kan vi nu endelig få Skipper Clement på banen. I 1534 startede han et bondeoprør. Nordjyske bønder stormede herregårde, som blev plyndret og nogle steder også nedbrændt! Bondehæren fortsatte og indtog Aalborg.

Adlen var presset! Man indså, at der kun var én ting at gøre. At tilbyde Christian (ikke ham i fængslet, men ham, der var pjattet med Luther) at blive konge, hvis han kunne stoppe grev Christoffer og Skipper Clement.

Klemen Andersen blev født i 1485 i den lille nordjyske landsby Vedsted. Han blev senere vice-admiral i Christian d. 2.s flåde og da Frederik d. 1. kom til magten, blev han en slags sørøver/skipper, der bekæmpede den nye konge. Da Grevens Fejde brød ud, slog han sig sammen med Grev Christoffer i kampen om at få Christian d. 2. tilbage som konge.

Christian kastede sig straks ind i kampen - sammen med sin tro general, Johan Rantzau. Denne gik straks i krig mod grev Christoffers hær, mens man sendte en større rytterhær afsted mod Aalborg for at stoppe Skipper Clements bondehær én gang for alle! Men. Ved slaget i Svendstrup, 16. oktober 1534, led denne hær et kæmpe nederlag. Skipper Clements bondehær havde vundet slaget, men krigen var ikke slut - Rantzaus hær var på vej...

Rantzaus hær var på vej op gennem Jylland. Skipper Clements bondehær gjorde sig klar til det endelige slag i Aalborg. 18. december 1534 stormede Rantzaus hær Aalborg! Det blev et frygteligt blodbad! Mere end 2.000 bønder mistede livet og Rantzaus soldater plyndrede efterfølgende byen. Skipper Clement blev taget til fange, men hvad der skete med ham, må du lige vente lidt med at læse. Men. Nu ved du altså, hvorfor man små 485 år efter kunne finde en massegrav i Aalborg.

Voergaard Slot tilhørte fra 1510 og frem til Grevens Fejde biskoppen i Børglum, Stygge Krumpen. Slottet var et af mange slotte og herregårde i Nordjylland, som Skipper Clement og bondehæren plyndrede. Slottet blev delvis ødelagt i 1534, og Stygge Krumpen flygtede. Han blev dermed den sidste katolske biskop i Nordjylland. Selve slottet blev overtaget af kongen - ligesom de mange andre ejendomme, som den katolske kirke tidligere havde ejet. På billedet set slottet som det så ud i 1884. I vores tid afholdes der årlige middelalderdage, som man kan besøge. Der kan læses mere om slottet på <http://www.voergaardslot.dk>

Tegning af J. Hansen, 1884, Commons Wikimedia

Grevens Fejde fortsatte, selvom Skipper Clement nu var fanget. Rantzaus hær marcherede til Fyn. Her stod det afgørende slag ved Øksnebjerg den 11. juni 1535. Ligesom i Aalborg blev det til sejr for Rantzaus hær. Christian manglede nu kun Malmø og København for alt kunne kalde sig Danmarks nye konge. Begge byer blev belejret. I april 1536 overgav Malmø sig, og efter mere end et års belejring overgav København sig. Grevens Fejde var slut - Christian (altså ikke ham i fængslet) kunne lade sig krone og kalde sig "Christian d. 3." Han indførte straks protestantisme og afskaffede den katolske kirke i Danmark. **Reformationen** var gennemført. Kirkens magt var svækket, mens kongemagten til gengæld aldrig havde været større.

- Og lige et lille pip om de nordjyske bønder. De, der ikke blev slået den skæbnesvangre december-nat i Aalborg, blev idømt enorme bøder. De bønder, der havde ejet deres egen gård, fik denne konfiskeret. Bønderne havde nu set, hvad der kunne ske, hvis man gjorde oprør, og dette blev det sidste store bondeoprør i Danmarkshistorien...

Billedet hedder "Københavns overgivelse til Christian 3". Dette skete den 22. juli 1536. Men. Det er lavet i 1897 af Rasmus Christiansen. Hvordan kan han vide, hvordan det så ud? Han har ikke selv været til stede, så er billedet troværdigt?

Opgave 1 - De mange ord....

På de tre sider du har læst, har du måske lagt mærke til, at der har været ord/navne/begreber **markeret med fed**. Disse er meget vigtige for at kunne forstå meningen med teksten. Derfor skal du sammen med resten af klassen have styr på disse. Fordel de gule post its mellem jer og få I fællesskab udfyldt dem.

Kalmarunionen

Det Stockholmske Blodbad

Adel

Rigsråd

Den katolske kirke

Martin Luther

Protestant

Hansestaden Lübeck

Johan Rantzau

Reformationen

Opgave 2 - Hvad skete der med Skipper Clement?

Du læste tidligere, at Skipper Clement blev fanget i Aalborg en december-nat i 1534. Det er næsten rigtigt. Han forsøgte at flygte fra byen, men blev fanget i Storvorde sydøst for Aalborg. Herefter blev han fængslet og sad bl.a. i Koldinghus, indtil han den 9. september 1536 blev halshugget og parteret i Viborg.

Der fandtes ingen kameraer i 1536, så vi ved ikke præcis, hvordan det så ud, da Skipper Clement blev henrettet. Tegningen er fra 1574, og Skipper Clement har tilsyneladende fået en jernkrone på hovedet.

Commons Wikimedia

Sådan gik det for Skipper Clement. Henrettet i Viborg, men.

- **hvorfor tror du, at han blev dømt til døden?**
- **var det en retfærdig/uretfærdig dom (begrund dit svar)?**
- **ud fra det du har læst, synes du så Skipper Clement var en helt eller en skurk?**

Opgave 3 - Skipper Clements morgensang

Denne sang handler om Grevens Fejde. Men. Den er skrevet i 1970 af en mand, der hed Ebbe Kløvedal Reich, så det er altså ikke en sang, som nogen af Skipper Clements folk har sunget. Når I har sunget sangen første gang, kan I se, om I forstod alle ord. Hvis ikke, må I undersøge, hvad de de betyder - hvad er fx. *vadmelsklæ'r*?

**1. SKÆRM JERES HUS MED GRAV OG PLANKE,
HVÆS JERES LEER SNITTENDE BLANKE,
FRYGT IKKE RANTZAUS SORTE HÆR,
SILKE SKAL VIGE FOR VADMELSKLÆ'R.**

***BØNDER, TØMRER, JYSKE KNEJTE,
NU SKAL VI SEJRE I GREVENS FEJDE.***

**2 BAGVED DE RIGES GLITRENDE HJELME
SKJULER SIG BANGE, SKÆLVENDE SKÆLME.
DJÆVELEN SELV HAR DEM GIVET TIL PYNT
RUSTNINGER, SKJOLDE, JORDER OG MØNT.**

***BØNDER, TØMRER, JYSKE KNEJTE,
NU SKAL VI SEJRE I GREVENS FEJDE.***

**3 MENNESKER BYTTER DE UD FOR PENGE,
PORTEN TIL FRIHED DE LÅSE OG STÆNGE,
PINER OG BINDER MED ARV OG MED GÆLD
JORDEN, SOM HAVDE DE SKABT DEN SELV.**

***BØNDER, TØMRER, JYSKE KNEJTE,
NU SKAL VI SEJRE I GREVENS FEJDE.***

**4 RIGDOM, SI'R DE, ER FOR DE RIGE.
BIBLEN HAR NOGET ANDET AT SIGE.
FATTIG PÅ JORDEN VANDRED GUDS SØN,
HENTED JUST IKKE HOS DEM SIN LØN.**

***BØNDER, TØMRER, JYSKE KNEJTE,
NU SKAL VI SEJRE I GREVENS FEJDE.***

**5 KIRKENS SORTE SKADE SVÆRME
SKAL SIG FOR PIGERNES LATTER BESKÆRME.
SPRAGLEDE HERREMANDSHANER PÅ STAND
MØDE NU SKAL DEN DANSKE MAND.**

***BØNDER, TØMRER, JYSKE KNEJTE,
NU SKAL VI SEJRE I GREVENS FEJDE.***

**6 HANEN HAR GALET TRENDE GANGE,
STÅ NU KUN FAST, FOR VI ER DE MANGE.
LAD IKKE FREMTIDEN SIGE OM OS,
RIGDOMMEN KNÆGTED OS UDEN AT SLÅS.**

***BØNDER, TØMRER, JYSKE KNEJTE,
NU SKAL VI SEJRE I GREVENS FEJDE.***

Når du har sunget sangen et par gange, skal du besvare disse spørgsmål:

- hvilken historisk person møder vi i sangen?
- hvordan kan du se, at det er Skipper Clement sangen "holder med"?
- lav et syvende vers til sangen.